

Stockholm den 8 oktober 2021

R-2021/1216

Till Socialdepartementet

S2021/04713

Sveriges advokatsamfund har genom remiss den 10 juni 2021 beretts tillfälle att avge yttrande över betänkandet Ombuds tillgång till vård- och omsorgsuppgifter och förenklad behörighetskontroll inom vården (SOU 2021:39).

Sammanfattning

Den i slutbetänkandet föreslagna lagstiftningen är ett naturligt och bra led i det arbete som påbörjats genom delbetänkandet Informationsöverföring inom vård och omsorg (SOU 2021:4). Som nämns i den nu aktuella utredningen, och som även berörs i Advokatsamfundets remissyttrande över den nyss nämnda SOU 2021:4, kan smidig elektronisk tillgång till patientuppgifter öka patienters och deras närståendes delaktighet i vården och i förlängningen leda till en mer jämlik vård. Elektroniska system har enligt Advokatsamfundet fördelen att de snabbt och på ett oftast okomplicerat och tidsbesparande sätt kan tillgängliggöra stora mängder strukturerad information, jämfört med exempelvis en begäran om utfående av papperskopior.

Även om det finns vissa risker för att patienter och andras integritet äventyras förefaller förslagen i huvudsak vara välbalanserade och Advokatsamfundet är av åsikten att förslagen, med några undantag, innehåller väl avvägda skyddsmekanismer för att minimera riskerna till en acceptabel nivå.

Sammantaget lämnar Advokatsamfundet förslagen i betänkandet utan erinran i huvudsak, men har i ett fåtal avseenden synpunkter som utvecklas nedan.

Synpunkter

Om förslaget rörande ombuds tillgång till vård- och omsorgsuppgifter

När det gäller möjligheten att ge ombud tillgång till patientjournaler genom direktåtkomst eller annat elektroniskt utlämnande finns det som utredningen nämner ett klart behov av och klara fördelar med att vårdgivare får möjlighet att, i enlighet med patientens frivilliga medgivande, ge någon utanför hälso- och sjukvården som patienten känner personligen tillgång till patientuppgifter trots att en del integritets- och missbruksrisker uppkommer. Advokatsamfundet har därför i huvudsak ingen erinran mot de förslag och bedömningar som görs i betänkandet och ställer sig positivt till förslaget, men skulle vilja föreslå några få integritetsstärkande åtgärder.

I den föreslagna 5 kap. 5 a § framgår av första styckets sista mening att *”Sådan tillgång ska på den enskildes begäran kunna begränsas till uppgifter registrerade efter ett visst datum eller vid en viss vårdenhet.”* För att ytterligare stärka patientens integritet anser Advokatsamfundet att det vore lämpligt att ge möjlighet att begränsa ombudets tillgång till uppgifter både till att avse uppgifter efter ett visst datum *och* vid en viss vårdenhet. Att denna möjlighet ska ges patienten framgår inte av nuvarande lydelse som anger *”eller”*.

När det sedan gäller lydelsen 5 kap. 5 a § andra stycket vore det enligt Advokatsamfundet lämpligt att uttryckligen ålägga den vårdgivare som gett tillgången till patientuppgifter att omedelbart ompröva beslutet och, där det är motiverat, stänga tillgången, sedan någon av de misstankar som berörs i stycket har uppkommit.

Då patientuppgifter tillhör de allra mest skyddsvärda uppgifterna om en individ, kan även övervägas om det bör framgå i lagtexten att ett beslut om tillgång ska vara tidsbegränsat, exempelvis till två år, för att säkra att medgivandet kontrolleras regelbundet och inte ligger kvar för att individen glömt eller varit oförmögen att själv återkalla det trots en sådan önskan.

Advokatsamfundet vill också påpeka att frivilligheten att införa systemet för vårdgivare kan komma att bli ett hinder/en möjlighet för vårdgivare att inte tillämpa den föreslagna möjligheten till direktåtkomst eller annat elektroniskt utlämnande. Det

riskerar i sin tur att leda till stora skillnader såväl inom en region som i landet i dess helhet. Detta kan leda till förseningar i det uppsatta målet om jämlik vård.

Avslutningsvis är det enligt Advokatsamfundet nödvändigt att föreskrifter om säkerhetsåtgärder enligt 5 kap. 5 a § tredje stycket skyndsamt meddelas i omedelbar anslutning till de nya reglernas ikraftträdande.

Om förslagen rörande förenklad behörighetskontroll inom vården

När det gäller möjligheten att kontrollera legitimation och behörighet för vissa yrkesgrupper, såsom läkare m.fl., är utredningen av uppfattningen att HOSP-registret huvudsakligen inte ska tillgängliggöras genom direktåtkomst. Skälet är att sådan åtkomst, särskilt när det gäller andra myndigheters åtkomst, är förknippad med särskilda integritetsrisker. Detta är enligt Advokatsamfundet klokt. I stället föreslår utredningen att Socialstyrelsen huvudsakligen ska tillhandahålla sökfunktionen på internet både genom en vanlig webbsida med sökruta och ett öppet applikationsprogrammeringsgränssnitt, ett s.k. API, som gör det möjligt att automatiserat ställa frågor och få svar. API ska som utgångspunkt vara öppet tillgängligt för alla. Detta innebär stora integritetsrisker och som integritetsstärkande åtgärder föreslår utredningen som en av dessa att bara person- och samordningsnummer, dvs. entydigt identifierade uppgifter, får användas som sökbegrepp. Inga andra personuppgifter från registret får visas i sökresultat i enlighet med principen om uppgiftsminimering.

Advokatsamfundet har ingen erinran mot en fråga-/svarfunktion på internet enligt vad utredningen föreslår men motsätter sig att person- och samordningsnummer, som utgör särskilt skyddsvärda uppgifter, ska användas som sökbegrepp *av allmänheten*.

Att offentliga och privata vårdgivare inom EES samt Försäkringskassan och vissa andra aktörer ges möjlighet att ställa fråga med angivande av person- och samordningsnummer är enligt Advokatsamfundet motiverat i ljuset av behovet av säker identifiering. Dessutom har dessa aktörer ofta redan tillgång till person- och samordningsnummer i sin verksamhet, eller får tillgång till det av den person som finns i HOSP-registret, exempelvis i en ansökan om anställning eller ersättning.

Att allmänheten ges möjlighet att använda person- och samordningsnummer vid sökning via internet är dock inte proportionerligt, menar Advokatsamfundet, då det skulle innebära alltför stora integritetsrisker för de personer som söks. Det skulle bl.a.

kunna leda till att de yrkesgrupper som omfattas av HOSP-registret skulle känna sig tvingade att lämna ut sina personnummer till potentiella patienter för att slippa misstanke om att de inte innehar legitimation. Lämpligare är att sökning av allmänheten görs på för- och efternamn, yrke samt klinik eller motsvarande. Vid sökning kan allmänheten informeras om de möjligheter som finns till ytterligare kontroller.

SVERIGES ADVOKATSAMFUND

Mia Edwall Insulander